

Toespraak Rabbijn Vorst tijdens de onthulling van de namenwand bij het Joods monument op 8 juli 2014

Geachte aanwezigen,

het is voor mij een voorrecht hier enkele woorden te mogen spreken. Als kind ben ik hier geweest, met mijn vader zaliger, die als rabbijn van de Joodse Gemeente Rotterdam, waar Oud-Beijerland onder valt, Joodse les kwam geven aan de meisjes Hamme. Bijzonder dat een van hen, Elly, vandaag hier aanwezig is. Mijn diepgevoelde dank dus voor deze uitnodiging.

Herdenken. Her denken, opnieuw denken. Hoe, op welke manier?

Men kan spreken over de gruwelijkheden van de Tweede Wereldoorlog. Over de moord op zes miljoen Joden, van wie meer dan honderdduizend uit Nederland kwamen.

Maar het kan ook anders. Overeenkomstig de visie van de beroemde Victor Fraenkel, neuroloog, psychiater, aan de hand van de door hem ontwikkelde Logotherapie. In zijn boek 'Ein Psycholog erlebt das Konzentrationslager' - Nederlandse titel 'De zin van het bestaan' - schrijft hij over zijn ervaringen in de concentratiekampen Theresienstadt en Auschwitz. Hij benadrukt de buitengewoon bijzondere grootse gedragingen, in die onvoorstelbare omstandigheden, van soms heel gewone mensen daar. Fraenkel legt uit dat ook heel gewone mensen heel bijzonder kunnen zijn!

(Op internet kunt u meer over deze bijzondere persoon, die door mijn Rebbe, rabbijn Menachem Schneerson werd geïnspireerd, geïnformeerd worden)

Ik wil u zo een voorbeeld voorlezen uit het boek Sterrekinderen van de Nederlandse schrijfster Clara Asscher Pinkhof die Westerbork en Bergen Belsen overleefde. Over de aankomst in Bergen Belsen in de strenge winter 1943-1944 schrijft zij:

'..en als al wat maar even lopen of strompelen kan in rijen van vijf de twee-uur-lange tocht naar het kamp moet beginnen...

De kleine kinderen met hun moeders, de invaliden en zwaar zieken, mogen wachten, tot ze met vrachtwagens zullen worden vervoerd. De moeders zitten op de grond of op hun koffer, de baby's in de armen. Als de auto komt, worden zij er dadelijk in geladen...

Als de auto helemaal vol is, zonder ruimte voor beweging, wordt het achterschot gesloten en de auto rijdt weg. Er is geen enkele opening in de houten wanden; er valt geen enkele lichtstraal naar binnen.

De moeders roepen, dat hier een klein kind staat, waar niet op getrapt mag worden; ze hebben de baby's in hun armen en de kleuters tussen de knieën,

maar ze weten niet of het hun eigen kinderen zijn die ze daar voelen bewegen en wier angstige vuistjes hen vastgrijpen. De kinderen gillen van angst en ontzetting.

Dan, door de kluwen van wanhoopskreten heen, begint opeens een moeder te zingen:

'Drie kleine kleutertjes,
Die zaten op een hek,
Boven op een hek...'

Er valt een korte stilte in het gegil. Dan zingen meer moeders mee, en dan de kinderen, helder en onbevangen. Als het liedje uit is, komt dadelijk een ander, telkens een ander. Er rijdt een zingende duisternis, over de Lueneburger heide. Er rijdt een vrachtauto, volgeladen met kinderliedjes...

Die zingende moeder, was mijn moeder...
Ik was een van de kinderen in die vrachtauto...

Mijn moeder heeft het niet overleefd. Ik bleef - na Westerbork, Bergen Belsen en de dolende, dodende Troebitz-trein wel in leven.
En daarom voel ik het als een voorrecht - hoe emotioneel het voor mij ook mag zijn, het Kaddiesj-gebed te mogen uitspreken, het 'HeiligingsGebed', dat vaak ook 'Gebed voor de Doden' wordt genoemd.
Ik zal het uitspreken voor de vermoorde Joden uit Oud-Beijerland, maar op zo een moment tevens - als het ware samen - voor mijn moeder, mijn grootouders, mijn broertje, ooms en tantes, neefjes en nichtjes, en al die andere - meer dan honderdduizend vaders, moeders, opa's, oma's, zoons, dochters, neven, nichten - meer dan honderdduizend maal één persoon - die van hier en elders uit Nederland werden weggevoerd en in de vernietigingskampen werden afgeslacht, doodgeknuppeld, levend begraven, verbrand, gewurgd, vergast..

Het menselijk 'Waarom?!' Er is geen antwoord op deze vraag. Maar uitgaande van Uw bestaan, Opperwezen, Hasjem, G.d, rest ons niets anders dan Uw Naam in het Kaddiesj-gebed te heiligen.

Uw Naam, dat wil zeggen: dat wat U van Uw aanwezig-zijn openbaar hebt gemaakt.

Uw bestaan, Uw aanwezig-zijn. Er zijn er onder ons hier, en elders, die zich niet in deze woorden kunnen terugvinden. Want zo velen vragen zich af: 'Waar was Jij, G.d, toen, in die vreselijke oorlogsjaren, in de kampen?! Waar was Jij in die, onze, rampzalige wereld die toch ook Jouw wereld is?!

Daar om eindigen wij het Kaddiesj-gebed met de innige bede dat U, G.d, Zich zichtbaar maakt, herkenbaar, merkbaar: 'U, Die in de hogere hemelen vrede maakt, wilt U ook op aarde vrede doen zijn.'

Dan zal ik nu het gebed uitspreken; het gebed van heiliging, bevestiging en tevens positieve toekomstverwachting: Kaddiesj.